

Coöperatie Eerste Divisie en Sportverlichting.com gaan Keuken Kampioen Divisie verduurzamen

Partnership om ledverlichting en kennis over duurzaamheid te promoten

Tijdens de afgelopen zomerstop in het betaald voetbal werd Sportverlichting.com official partner van de CED (Coöperatie Eerste Divisie). Deze voorlopig driejarige samenwerking heeft als doel de bvo's in de eerste divisie te verduurzamen via ledverlichting. Naast verlichting zijn verhoging van de beleving en de verspreiding van kennis en kunde bij de Keuken Kampioen Divisie- clubs en de amateurclubs in hun regio belangrijke speerpunten.

Auteur: Jeroen Poldermans

Na de succesvolle introductie van ledverlichting bij FC Dordrecht in 2019 besloot Martin Bolderman van Sportverlichting.com een duurzaamheidsplan op te stellen en dat te presenteren aan de CED. Het plan was gebaseerd op de conclusie van een PWC-rapport waaruit bleek dat slechts 36 procent van de bvo's een duurzaamheidsbeleid voerde. 'Toen dacht ik: zullen we hier eens 100 procent van maken?' vertelt Bolderman. Deze presentatie mondde uit in een driejarige overeenkomst met de CED.

Belang van samenwerking

'Voetbal is verankerd in de maatschappij en dient als platform voor de maatschappij.

De CED vindt het belangrijk om namens de clubs een thema als duurzaamheid uit te dragen', aldus Johan Bolhuis, commercieel manager van de CED. 'De insteek van de samenwerking van onze kant is ten eerste duurzaamheid door middel van energiebesparing. De overgang van gasontladinglampen naar ledverlichting achten wij noodzakelijk om de energiekosten fiks omlaag te schroeven. Ten tweede zorgt ledverlichting voor een verbeterde lichtopbrengst in stadions. Hierdoor kunnen de bezoekers de wedstrijd beter volgen en zien de tv-reportages van ESPN er helderder uit. Ten derde kun je met ledverlichting lichtshows geven en daarmee de stadionbeleving verhogen.'

Top-downprincipe

In het duurzaamheidsplan is ook aandacht voor de voorbeeldfunctie van de Keuken Kampioen Divisie-clubs voor de amateurclubs in de regio. Een club als Telstar heeft bijvoorbeeld enkele convenantclubs in de regio IJmuiden. De club heeft de ambitie om zijn stadion CO₂-neutraal te maken en richtte daarvoor de stichting De Groene Leeuwen op (onder leiding van Michael van Praag, Steef Hammerstein en Ton Geusebroek). Er werden zonnepanelen aangelegd en eind mei werd het stadion van de club uit Velsen-Zuid door Sportverlichting.com voorzien van duurzame ledlampen. In het beleidsplan van de club staat de ambitie beschreven om een jeugdafdeling, een vrouwen- en een belofteenftal op te zetten, en dat is ook gelukt. Dit betekende echter wel dat de stadionverlichting meer branduren moest gaan maken. De overgang naar ledverlichting was hierdoor bijna een must geworden. 'We denken altijd mee met onze opdrachtgevers. Zo was Telstar erg enthousiast over het idee om het project als spin-off te gebruiken voor clubs in de regio, bijvoorbeeld via informatieavonden over verduurzaming in het stadion. Tijdens zo'n avond worden vragen beantwoord als: Hoe kun je als club verduurzamen, waar moet je rekening mee houden, wat is ledverlichting eigenlijk, welke lichtnormen zijn er precies en welke subsidies zijn er te verkrijgen? De BOSA-subsidie, bijvoorbeeld, kan wel door amateurverenigingen worden aangevraagd, maar niet door bvo's. Voor bvo's valt er winst te behalen met de belastingaftrek en energie-investeringsaftrek. Onze kennis en kunde druppelt dankzij deze kennissessies via de KKD-clubs door naar de amateurs in de regio. Dit top-downprincipe willen we graag bij alle KKD-clubs uitrollen', aldus Bolderman.

Gratis scan

Alle clubs uit de KKD krijgen gratis een uitgebreide verlichtingsscan. Dit is een van de eerste resultaten van de overeenkomst. Bij zo'n scan worden met een nulmeting de huidige energiekosten geïnventariseerd en wordt berekend wat de transitie naar led zal opleveren. Het energiecontract wordt onder de loep genomen en eventueel herzien op basis van een onafhankelijk advies en een solide businesscase. Bolhuis: 'Met ons partnership halen clubs expertise in huis op het gebied van verlichting en verduurzaming, maar ook van subsidiemogelijkheden en financiering. Bij de clubs die al zijn overgegaan, zie je een aanzienlijke besparing op jaarbasis.'

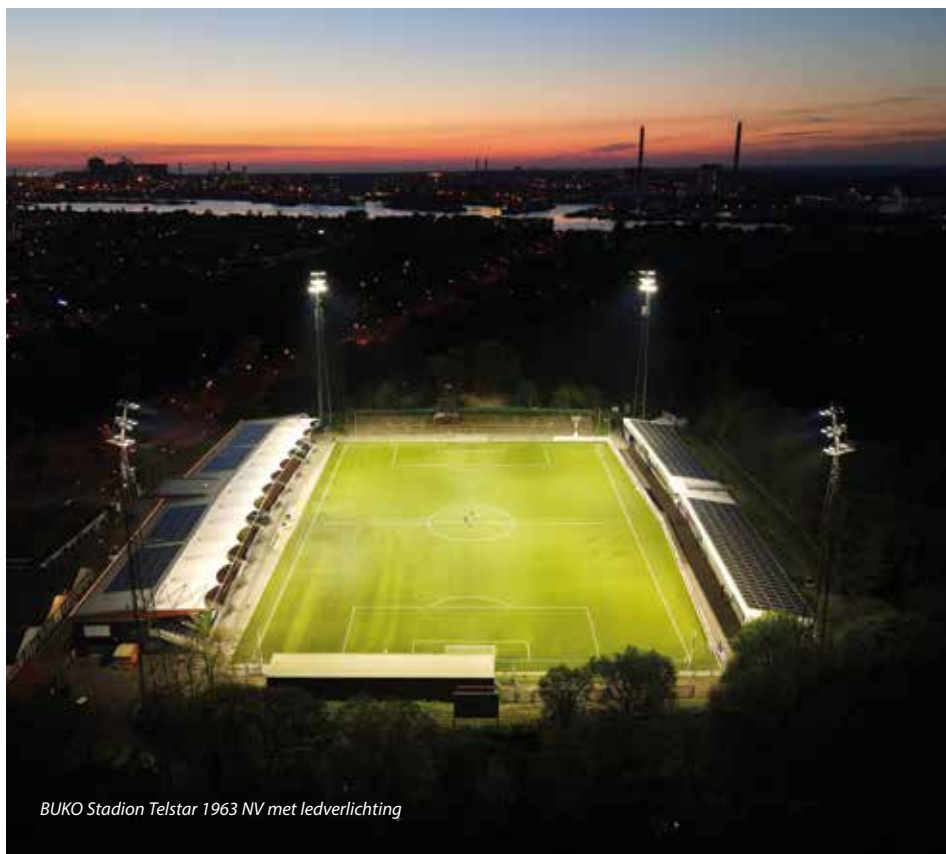

Teamfoto bij Telstar (Sportverlichting.com, Michael van Praag, Steef Hammerstein en Ton Geusebroek)

Waarom ledverlichting?

Het gebruik van ledverlichting is essentieel voor clubs om hun duurzaamheidsdoelen te kunnen realiseren. Elke bvo staat vroeg of laat voor de keuze om voor tienduizenden euro's te blijven investeren in de oude gasontladingslampen of over te gaan op ledverlichting. Behalve dat gasontladingslampen energie vreten, nemen ze elk jaar een bepaald percentage af in lichtkracht.

Om aan de KNVB-normen omtrent lichtniveau te blijven voldoen, zullen daarom om de vijf jaar de lampen vervangen moeten worden. Dit levert de clubs een serieuze kostenpost op, omdat de lampen moeilijker te krijgen zijn en steeds duurder worden. Ledverlichting zet energie efficiënter om in licht dan gasontladingslampen. Nagenoeg alle energie wordt omgezet in licht, waarmee een besparing tot

BUKO Stadion Telstar 1963 NV met ledverlichting

Wat is de Coöperatie Eerste Divisie (CED)?

'De CED is de overkoepelende organisatie voor alle clubs in de Keuken Kampioen Divisie, die bestaat uit zestien leden. Dat zijn dus alle clubs zonder de Jong-teams', licht Bolhuis toe. 'Ergens in de jaren 90 stelde de KNVB dat er ten behoeve van het betaald voetbal twee centrale organisaties moesten komen om de communicatie met al die clubs beter te laten verlopen. Zo ontstonden in 1997 de Eredivisie CV (ECV) en de Coöperatie Eerste Divisie (CED). We zijn geen onderdeel van de KNVB, maar een afzonderlijke organisatie, net zoals de ECV dat is voor de eredivisie. Wij behartigen op landelijk niveau de belangen van de KKD-clubs. Op lokaal niveau doen de clubs dat zelf. We houden ons bezig met de landelijke marketing, contacten met de landelijke overheid en commercie. De CED werpt zich op als gesprekspartner van alle stakeholders rondom de clubs, zoals de KNVB, de ECV en de overheid. Wij verzorgen alles wat centraal ingeregeld kan worden voor clubs. Veldverlichting is daar een goed voorbeeld van. We willen dat elke KKD-club een optimale lichtinstallatie krijgt, want onze coöperatie heeft baat bij financieel gezonde leden.'

Johan Bolhuis

Installatie ledverlichting bij Telstar

wel 60 à 65 procent te realiseren is. Er is nauwelijks een goede reden te bedenken om niet over te gaan op ledverlichting.

Nieuwe generatie lampen

Telstar had in het BUKO Stadion een conventionele verlichtingsinstallatie van tachtig armaturen die 2.200 watt per lamp verbruikten. Sportverlichting.com verving de oude lampen door de nieuwste generatie ledlampen van fabrikant AAA-LUX, die slechts 1550 watt per lamp verbruiken. Daarnaast zijn er maar 56 ledlampen nodig om aan de KNVB-licentie te voldoen. Ook hield Sportverlichting.com rekening met de cameraposities in het stadion, waardoor er vanuit de hoofdcamera gezien zelfs wordt voldaan aan de lichtnorm van UEFA-level D. Het strooilicht en de inkijk zijn aanzienlijk verminderd. De omgeving mag uiteraard niet de dupe worden van de verlichting. Dat wordt steeds belangrijker in de markt, zeker nu de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) nieuwe richtlijnen opgesteld heeft die vier keer zo streng zijn als de oude.

Marktleider in de KKD

In de eredivisie is Heracles Almelo onlangs overgegaan op ledverlichting van Sportverlichting.com. In de KKD zijn dat Telstar, FC Dordrecht en Top Oss. 'In de KKD zijn we marktleider en we hopen met Heracles Almelo

als referentie ook de eredivisie te veroveren. FC Dordrecht was onze eerste afnemer in de KKD. Daar hebben we in 2019 een informatiesessie gehouden, waarbij alle clubs in de regio uitgenodigd waren. Tijdens de presentatie hamerden we op het maken van een stappenplan om duurzaamheidsbeleid te kunnen realiseren. Na de presentatie hebben we een lichtshow gegeven, de wedstrijd gekeken en een hapje en een drankje genuttigd met de diverse bestuurders van de regioclubs. Toen TOP Oss bij FC Dordrecht moest voetballen, waren de mensen van TOP Oss enorm onder de indruk van ons licht; ze vroegen direct aan FC Dordrecht wie de verlichting had geïnstalleerd. Toen FC Dordrecht de commercieel manager van TOP Oss onze kant op stuurde, volgde een afspraak en niet veel later konden we aan de slag in het Frans Heesen-stadion in Oss. Daarna volgde Telstar 1963 NV. Inmiddels tonen ook de overige KKD-clubs interesse voor onze businesscase', legt Bolderman uit.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!